

LOURDES

A két fiatalember nem szívesen tért vissza a városból ebbe a hemzsegő halastóba, ebbe a Bethsaida tavába, melyben nem angyal kavarja a vizet, hanem maga a Szűz, az Isten anyja. A domb mögött van a szeméttel borított patak, a gyertyák füstjétől egészen kormos barlang, és maga Lourdes, s közel százezernyi ember, akik közül legalább ezer tüdővésztlől, ráktól megroncsolva imádkozik, szenved, haldoklik. És ezalatt a nagy szállodák alagsorában szakácsok dolgoznak rogyásig, szolgák egész hada terít, a kegytárgykereskedők csak a fáklyás körmenet után zárják be boltjaikat, s még éjtszaka sem szűnik meg bevételük csodálatos emelkedése.

Itt a mezőn, szemben a sötét hegyekkel, melyeknek legmagasabb csúcsát most érintette meg a nap utolsó sugara, milyen édes lett volna az együtt-lét egy hívő baráttal, gondolta Ágoston, — a fűben térdelve, a Grotta felé fordult arccal kettesben recitálni a rózsafüzért —, azt a rózsafüzért, melyet a Jelenés a karján hordott... Bernadette sohasem mulasztotta el mondani (valahányszor elmondta a történeteket), — hogy a Hölgy kezei között pergette, de az ajka mozdulatlan volt, csak amikor a tized végére ért, s eljutott a nagy szemig: akkor ő is kiejtette, hogy: „Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek”. — Valóban a Szent Szűz nem imádkozhatott önmagához az Ave Máriákban, de az már rá is tartozott, hogy dicsóítsa a Szentháromságot. — Ezek a fordulatok azok, ahol rajta lehetett volna kapni a kisleányt, ha nem mond igazat elbeszélésében, vagy ha ő maga is képzelődésének áldozata lett volna; hiszen ő maga sem értette meg, hogy a Hölgy miért nem csatlakozik az ő imájához, miért éppen csak a Gloria Patri-nál... És Ágoston eltűnődik 1858 Gyümölcsoltó Boldogasszony napján: amikor megmérhetetlen tömeg szemlélte Bernadette elragadtatását. Amikor a kisleány felállott, már tudta a Hölgy nevét, ezt a nevet sohasem hallotta azelőtt, nem is értette meg jelentését, s félt, hogy elfelejtheti... A Hölgy összetett kezét felemelte keblére, majd felmagasodott és az égre nézett, kitérta karját, a kisleány fölé hajolt, s azt mondta: „Én vagyok a Szeplőtelen Fogantatás”.

— Kezdek éhes lenni — mondta Sergius. — Különben is, éppen itt az ideje, hogy átöltözzünk és táplálkozzunk. Ne vacsorázzunk későn... Szeretném megnézni a fáklyás körmenetet...

Úgy mondta ezt Ágostonnak, hogy értésére adta, úgy szeretné megnézni, mint aki egy programszámot akar megnézni, ahol a pathetikusat, a borzalmat, a meghatót és a festőit biztos tudással adagolják ügyes színházi rendezők. Ágoston mellette ment és nem szólt semmit, s azt mondta magában, hogy lehetetlen, hogy ez a kegyelem, melyet ő maga érzett, belélekezett és tapintott Lourdesben, ne érintené meg egy bizonyos órában ezt az elzárkózott lényt... Igen, egyszer majd, egy bizonyos pillanatban ezen az ajtón is kopogtat valaki...

III.

Ágoston egy utolsó pillantást vetett a mezőre, mely talán csak az ő távozásukat várta, hogy ködbe és harmatba öltözzék. Egyszer, egy másik évben vissza fog jönni egyedül, hogy elpihenjen, letérdeljen, álmodozzon, elmélkedjék a hegyek és a kálvária között. A Ger hegycsúcsán egy tűzkereszt lobog az ég felé. Igen, tűnődött Ágoston, vannak tömegzarándoklatok és vannak olyan zarándoklatok, melyekre csak azok a keresztnyek mennek, akik a kereszt után áhítoznak... De vannak magányos, egyéni zarándoklatok... Minden ember visszatér egy padhoz, vagy egy fához, melyet egyedül ő ismer. Régen Ágoston, valahányszor visszatért szülőföldjére, elment este titokban

egy vén tölgyfához, hogy arcát és ajkát odaérintse törzséhez. S az Isten, akit megtalált végül, ma találkozót adott neki, melyet senkinek sem árult el. Visszagondolt arra az ismeretlen kápolnára abban a negyedben, ahol azelőtt sohasem járt. Véletlenül ment be, legnagyobb nyomorúságának idején. Leült az utolsó sorban egy székre, s a hely ismeretlen urához próbált fordulni, felszólítva őt arra, hogy küldjön feléje egy szerzetest azok közül, akik a szentélyen átmennek. „Ha egy ezek közül megszólít, és kérdést intéz hozzám, ez lesz a jel, hogy tényleg létezel, és meg akarsz menteni.”

Erre a határidős felszólításra semmi sem felelt. A fiatalember reményt vesztve távozott, később elfelejtette az egész jelenetet. Két vagy három év múlva, mikor már kereszténnyé lett, egyik nap szokása szerint áldozott a kápolnában, ahova jární szokott, s ahogy gondolatai elkalandoztak, kereste emlékezetében, hogy milyen is volt a benyomása, amikor először lépte át a kolostor küszöbét. Akkor hirtelen, mint a villámlás visszaemlékezett, hogy ő már járt itt (azon a széken ült, melyet kinyújtott kézzel elérhetett volna), — itt ült két évvel ezelőtt életének legrosszabb pillanatában; itt kiáltott segítségért, innen távozott el szomorúbban mint valaha, meggyőződve arról, hogy hiába imádkozott...

De Az, Aki számára az idő nem létezik, tudta, hogy ez a didergő gyermek visszatér ezek alá az ívek alá, menyegzős ruhába öltözködve, szíve csordultig szeretettel telve, s azon a helyen, ahol olyan reménytelen volt, árasztja el a béke, számára akkoriban elképzelhetetlen béke... „*Pax Dei, quae exsuperat omnem sensum*”. És hogy Ágoston ne higye, hogy ez a hirtelen visszaemlékezés csak véletlen képzetársításból született, előntötte a gyengédség, a csodálkozás és az öröm mély hulláma, egyike azoknak, melyek messzibbről jönnek, mint saját magunk, s amelyek a keresztény élet bizonyos óráiban elárasztják a bűnbánó szívet.

Ettől az időtől fogva kitartó zarándoka lett ennek a kápolnának, mint az emmausi tanítványok, akik bizonyára gyakran mentek el, amikor a nap már hanyatlott, a fogadó felé, ahol felismerték a Megváltót a kenyérszégésnél; s ez a lourdesi szikla is, melyet millió ajak koptatott el, a kis Soubirous Bernadette szemében olyan hely volt, mely egyedül hozzá tartozott. „Nem teszem boldoggá ebben a világban, hanem a másikban...” — ezt hozta hírül számára a Szűz. — A legkeserűbb megpróbáltatás volt a leánya számára a neversi noviciátusba való távozás, mert mindörökre elszakította Lourdestől. Soha többé nem láthatta a szent sziklákat. El tudjuk képzelni: már szegényes kis holmija be van csomagolva, elvégzi utolsó imáját a Grottánál, gyermeki könnyei peregnek, — s aztán az utolsó pillantás a vonat ablakából, amikor a vonat a patak partján jár. Szegény kis falusi szív, kicsi pástorleánya, aki megnyitotta ennek az évről-évre növekvő emberi áradatnak zsilipjét, — úgy kellett, hogy eltűnjön, hogy eltemetkezzék egy kolostorba, működése be volt fejezve... Talán zavart is keltett volna, ha ittmarad... Nem tudtak volna vele mit kezdeni... De haldoklásában is azokat a szavakat tördelte, melyek az ő küldetését és dicsőségét igazolták: „Igen! Láttam Öt! Láttam Öt!”

A két fiatalember a lépcsőzetes úton jött le, elérték a Grottát.

— Mennyien vannak még — mondta Sergius.

Kereste barátját, és megpillantotta térdénállva a földön. Kicsit távolabb egy olasz parasztasszony imádkozott ugyanolyan módon, mint Ágoston. Sergius csodálkozva látta, hogy a két annyira különböző arcon — az egyik a szenvedélyes élet és tanulás mély nyomokat hagyott, a másik egyszerű, egy kicsit nehézkes és majdnem állatias — ugyanazok a családi vonások tűnnek fel: a két arc olyan volt, mint a letisztított érmek, melyek az idő sarától megtisztulva megközelítik eredeti egyszerűségüket. Semmi földi nem volt rajtuk, nem fejeztek ki mást, mint hitet, reményt és szeretetet. Vajjon ebben a percben Sergius lelkét is megérintette valami anélkül, hogy tudott volna róla? Nem látta meg az igazságot, csak az igazság visszfényét két emberi

arcon. Az Isten sugárzása az emberek gyermekein! Az kellett volna, hogy valaki ott legyen és azt mondja Sergiusnak: „Ha megadatott volna nekünk, hogy szemtől-szembe láthassuk egyikét azoknak a legegyszerűbb lelkeknek, melyeket elborít a megszentelő kegyelem, térdre borulnánk ez előtt az elmondhatatlan szépség előtt.” — Megvárta, míg barátja abbahagyta az imát, s amikor látta, hogy felkel, követte, anélkül, hogy bármit is kérdezett volna.

A két barát látta, hogy a bazilika magasságából hatalmas tűzfolyam szegi be a kőkorlátot, s elér egészen az Esplanád tulsó széléig, felkúszik és elterül a Rózsafüzér-templom előtt; ezt a tűzfolyamot ötvenezer lángocska alkotja s ott táncol a nyitottszájú arcok előtt, ahonnan megszakítás nélkül, mint a patak moraja hangzik fel a lourdesi refrén: „*Ave Maria*”. Elérte a Szűz szobrát, mely az Esplanád közepén áll, s melynek közepszerűsége és csunya-sága eltűnt ebben a rendkívüli világításban: nem látszott más belőle, mint egy fiatal leány nyulánk alakja, melyet az embertömeg gyengédsége felemelt csaknem a csillagokig. Ágoston csendesen mondja: „Micsoda megdicsőülés!”

— Nem gondolod, hogy ez már egy kicsit túl van a mértéken? — kérdezte Sergius. — Nem merem azt mondani, hogy bálványozás...

— Én pedig — válaszolta Ágoston — azt kérdezem, hiszel-e a Szentírásnak? Ma este, és itt minden este betűszerint lesz valósággá annak egyik jövődölése. Emlékszel a Magnificatra, melyet a harmadik Evangélium szerzője ad Mária szájába: „*Et beatam me dicent omnes generationes*”. S boldognak hirdet engem minden nemzedék.”

— Még nem bizonyították be, hogy a *Magnificat* csak egy betoldott ének?

— Hogyan beszélhetsz betoldásról? Minden betoldás feltételez egy eredeti szöveget, amelyhez mások fűződtek hozzá. De nem létezik semmi, ami számra nem volna gyanús; nem létezik olyan szöveg, melyhez ne gondolhatnál egy közbeszúrást... De figyelj ide: hogy Mária maga mondta-e a Magnificat szövegét, nem fontos; az az egy bizonyos, hogy az apostolok életében, Judeában, az első keresztény közösségekben némelyek neki tulajdonították, s valaki, a harmadik Evangélium szerzője már megsejtette ennek a kis zsidó-leánynak hallatlan megdicsőítését...

A tűzkigyó karikái ott gyűrűztek már a Rózsafüzér-templom előterén és nemsokára az egész Esplanád izzó tó lett, mely a kezeket, a felfelé néző arcokat nyaldosta, — tűzfolyam, mely nem éget, mely nem emészt fel; minden üdvözült lélek: szüzek, özvegyek, anyák, művészek, hitvallók látomása... A Ger csúcsán a kereszt az Ember Fiának jele az égen... A tó felszínén kilivágított felírások rezegtek, hordva a különböző, itt összezsúfolt zarándoklatok neveit: Auch, Lille, Orán, Milano, Lisszabon... Hirtelen megszakadt az *Ave Maria* éneklése. Egy pillanatra csendesség uralkodott az egész hatalmas tömeg felett: majd mint egyetlen hang csattant fel a Credo. Spanyolok, olaszok, portugálok, franciák ugyanazokat a szavakat mondták, ugyanazon a nyelven, ugyanazzal a dallammal, mely mindegyikük előtt ismert volt: egyetlen nyáj, egyetlen pásztor:

— Egység...

Sergius egészen halkan mondta ezt a szót, de Ágoston meghallotta. Vigyázott arra, nehogy kihasználja győzelmét, s visszatartotta magát, hogy ne ismétlje meg Tertullian kérdését, melyet a maga idejében korának eretnekeihez intézett: „Mutassátok meg egyházatok kezdetét...”

— A zarándoklatok elkopnak — mondta Sergius, aki magához tért. — Akkor újak keletkeznek: ha Lourdes már nem hoz új eredményt, akkor a Szűz megjelenik máshol...

Ágoston úgy tett, mintha nem érezné az ellenséges szándékot. Kissé könnyed hangon azt felelte, hogy nem szükséges, hogy a Szent Szűz maga jelenjék meg mint itt vagy Saletteben azért, hogy szentélyt emeljenek és meginduljanak a zarándoklatok. Elég egy képe is, melyet különösképpen

tisztelnek, mint a fekete Madonnák, melyek dacolnak az idővel, a barbárokkal, a hitetlenekkel...

— Bálványok... — mondja Sergius.

— Nem, hanem arcképek, nagyon régiek és nagyon tiszteletreméltók. A legtudatlanabb parasztasszony is tudja, hogy nincsen itt más, mint kő vagy fa... Aki szeret, nem hordja-e mindig magával, nem tartja-e mindig szeme előtt annak a képét, akit szeret? S ha arról van szó, hogy egész nemzedékek szeretnek egy örökkévaló lényt, hogyan is lehetne, hogy annak sok százszázados képét ne szeretnék mélységesen? Mert az anyag maga is áldott, átjárta a kegyelem. A szeretet semmit el nem hanyagol mindabból, ami növelheti. A felemelt tekinteteknek odamutatja önmaga tökéletlen mását, s míg a testre való gondolás tartja őket fogva, addig a szívük eléri szeretetüknek tárgyát, „s mint méh repül a kitárt liliom felé”. A földalatti Szűzanya-képeket, melyeket a hugenották vagy jakobinusok tűzbe dobtak, de nem égtek el, a Szűz szétszórja a világban gyenge gyermekei számára, mint menedéket. Nézd csak ezt a sok szerencsétlent: összesereglenek, csüggnek rajta, odakötődnek hozzá... Csak azokhoz fordul, akiknek szükségük van erre. De ki az közülünk, akinek nincsen szüksége? Az igazság eljött a világra, de nemcsak azok számára, akik túljutottak már az érzékelhető dolgokon... Nincsen semmi az Egyházban, ami nem felelne meg a mi erőtlenségetünk kívánságainak. Az a szobor, melyet a sziklahasadékba állítottak, s melvől Bernadette elfordította szemét, igazán minden, csak nem szép... De jobb lett volna, ha a Grotta üres marad?

— Te igazán különös módon tudod a dolgokat megmagyarázni... — mondta Sergius. Én azt mondanám, hogy az Egyház kihasználja az emberi gyengeséget, hasznot húz az érzékiségből, feláldozza a lelket a betűnek, fenntartja a modern világban a pogányság maradványait és a babonáságot, melyet előnyére fordít... Azt is mondanám, hogy anyagi hasznot is húz ezekből az ájtatosságokból, melyek ilyen nagy látványossággal járnak, nem akarok Pádúai szent Antalról beszélni... De az is lehet, hogy mindkettőnk nézőpontjában van valami igazság.

— Az igazság az, hogy vannak visszaélések, és vannak elferdülések, (s ebben igazad is van), de én csak a lelket nézem.

A vitatkozás abbamaradt. Mindegyikük szükségét érezte annak, hogy egyedül maradjon. Sergius a tömeggel visszatért a városba, Ágoston visszament a Grottához, ahol igen sok zarándok térdelt. Milyen hatalmas van ennek a varázsnak, mely visszavonzza a szíveket ehhez a sziklához: egy ilyen fárasztó nap után sem tudják otthagyni. Olyanok voltak ezek a sötét és hallgató csoportok, mint a hamu alatt izzó parázs, néha felcsaptak a lángok, felhangzott a litánia. „*Titkos értelmű rózsá, Elefántcsonttorony, Aranyház, Frigynek szent Szekrénye, Mennyországnak Ajtaja, Hajnali szép csillag...* Ezeket a dicséret szavakat az Egyház gyengédsége szedte össze a Szentírásból, olyanok, mint elveszett kincsek, melyeket a halász hálójával kifog és anyja lábaihoz szór.

Fordította: Sprenger M. Mercedes

(Folytatjuk.)